

**Uwagi Związku Pracodawców Forum Energetyki Odnawialnej
do projektu ustawy o odnawialnych źródłach energii**
(wersja z 12 listopada 2013 r.)

Perspektywa zgłaszającego uwagi

Poniższe uwagi do projektu ustawy o odnawialnych źródłach energii zostały zgłoszone (wraz z uwagami szczegółowymi) do autora projektu regulacji - Ministerstwa Gospodarki (MG) w przez Związek Pracodawców Forum Energetyki Odnawialnej (ZPFEO). Związek powstał w 2011 roku, w okresie tworzenia w Polsce nowych podstaw prawnych rozwoju energetyki odnawialnej, w celu kształtowania warunków do zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym Polski i rozwoju zielonych technologii. Związek stanowi otwarte forum wymiany informacji służące budowaniu rzetelnego wizerunku energetyki odnawialnej i zielonej gospodarki oraz stanowi platformę ochrony interesów członków. Członkami Związku są m.in. producenci urządzeń dla energetyki odnawialnej: słonecznej, wiatrowej, biomasy, geotermalnej i ich instalatorzy oraz niezależni wytwórcy „zielonej”, rozproszonej energii i zielonego budownictwa, w większości małe i średnie przedsiębiorstwa, a także firmy otoczenia zielonego biznesu i innowacji. Poniższe uwagi do projektu regulacji sformułowane zostały przede wszystkim z perspektywy wpływu regulacji na innowacyjność, rozwój zielonej gospodarki i konkurencyjności krajowych przedsiębiorstw branży OZE, a także szans na skuteczną trwałą poprawę konkurencyjności energetyki odnawialnej i rozwój rynku energetyki prosumenckiej oraz mikroinstalacji w Polsce.

Uwagi ogólne

ZPFEO zgadza się, że istnieje potrzeba uchwalenia dedykowanego aktu prawnego rangi ustawowej, który dotyczyłby wyłącznie szeroko pojętej problematyki energetyki odnawialnej i usunął bariery blokujące obecnie rozwój sektora OZE, w szczególności małych i mikroinstalacji oraz energetyki prosumenckiej. Niestety zaprezentowany projekt nie rozwiązuje problemów krajowego rynku OZE, a proponowane rozwiązania nie zapewnią pełnego osiągnięcia celów dyrektywy 2009/28/WE, ustalonych dla Polski.

ZPFEO z niepokojem obserwuje tryb i sposób prowadzenia prac nad tworzeniem warunków prawnych dla dalszego rozwoju energetyki odnawialnej w Polsce. 3-letni okres prac rządowych nad projektem ustawy o OZE zakończył się, po szerokim uzgodnieniu z partnerami społecznymi (również ZPFEO), najpierw fragmentaryczną nowelizacją Prawa energetycznego wg projektu poselskiego, a następnie ogłoszeniem projektu ustawy odrzucającego wynegocjowane już rozwiązania i wprowadzającego zupełnie nowy schemat wsparcia. Jest to o tyle groźne, że w warunkach kilkuletniej niepewności legislacyjnej załamał się rynek „zielonej” energii elektrycznej, brakuje nowych impulsów dla rozwoju rynku zielonego ciepła i ma miejsce dalsze sankcjonowanie prawnego blokowania możliwości wejścia na rynek energetyki prosumenckiej i mikroinstalacji OZE. Tych kluczowych problemów proponowany akt prawny nie rozwiązuje, a wręcz powoduje pogorszenie sytuacji na rynku OZE. Negatywnie należy ocenić roczną przerwę w konsultacjach społecznych i brak

jakiegokolwiek wiarygodnej informacji publicznej, jak wyglądały w tym okresie prace nad ustawą o OZE oraz na czym polegała diagnoza i jaki jest cel i uzasadnienie odejścia od dotąd proponowanych rozwiązań.

ZPFEO zwraca uwagę na fakt, że obecnie żaden kraj europejski nie wprowadza systemu wsparcia dla OZE, który byłby tak niekorzystny dla krajowego rynku energetyki odnawialnej i tak wysoce oderwany od krajowego rynku energii elektrycznej i ciepła. System ten jest nieatrakcyjny dla inwestorów, zbyt złożony i zbiurokratyzowany, co wpłynie negatywnie na sytuację krajowych przedsiębiorców, którzy pozbawieni zostaną możliwości racjonalnego planowania działalności. W szczególności dotyczy to sektora produkcji i instalacji urządzeń OZE, dla którego proponowane rozwiązania oznaczają będą nie tylko pogorszenie funkcjonowania na rynku krajowym, ale także osłabią jego konkurencyjność na rynku UE i wpłyną negatywnie na potencjał eksportowy. Proponowany system osłabia także atrakcyjność finansową funkcjonowania na rynku OZE oraz nie gwarantuje stabilności i akceptowalnego poziomu ryzyka dla inwestycji kapitałowych. Przedstawiony projekt dyskryminuje mniejsze podmioty działające na rynku OZE, w tym indywidualnych właścicieli mikroinstalacji i prosumentów, pomijając fakt, iż jest to grupa inwestorów, która może znacząco przyczynić się do realizacji celów krajowych na 2020 rok, oraz rozwoju krajowego rynku OZE. ZP FEO w opracowaniu „Krajowy plan rozwoju mikroinstalacji do 2020 roku”, bazując na zapisach dokumentu rządowego – KPD wskazuje na konieczność wyprodukowana w 2020 roku 36 TWh energii, w tym 2,9 TWh w mikroinstalacjach do wytwarzania energii elektrycznej. W tym samym opracowaniu oceniono, że liczba posiadaczy mikroinstalacji (zarówno do produkcji ciepła jak i energii elektrycznej) mogłaby sięgnąć 2,5 mln w roku 2020 (przy obecnych 200 tys.). Jest to więc znaczący potencjał, którego wykorzystaniu proponowana ustawa nie sprzyja.

Ogólne cele proponowanej regulacji, w szczególności optymalizację kosztów, znacznie łatwiej zrealizować w sposób ewolucyjny bazując na projekcie ustawy o OZE z października 2012 roku, w szczególności na wypracowanym niezwykle elastycznym i potwierdzonym na świecie jako najbardziej efektywnym w obniżaniu kosztów systemie stałych taryf w odniesieniu do energetyki prosumenckiej (zasadniczo mikroinstalacji) oraz zróżnicowanych technologicznie (współczynniki korekcyjne) świadectw pochodzenia. Projekt ustawy z października 2012 roku ma wystarczający potencjał do doskonalenia i elastycznego wprowadzania energetyki odnawialnej na rynek energii elektrycznej, czyli stopniowego wiązania i ujednoczenia rynków zielonej energii z rynkiem energii i tworzenia pełnej konkurencji. Pierwszym krokiem, oprócz wprowadzenia tzw. współczynników korekcyjnych dla świadectw pochodzenia może być wprowadzenie sprzedaży energii po bieżącej cenie rynkowej, zamiast po cenie z poprzedniego roku. Następnym także ewolucyjnym i w pełni kontrolowanym krokiem powinno być przejście np. do rekomendowanego jako pomostu z obecnych systemów wsparcia (np. FiT, TGC) przez wiele niezależnych ośrodków badawczych w UE tzw. systemu „Feed- in Premium” (FiP) - taryfa z dopłatą do bieżącej ceny energii elektrycznej) oraz w następnym kroku zmniejszanie dopłaty i pełna komercjalizacja.

ZPFEO zwraca także uwagę na fakt, że przyjęcie planowanej regulacji nie gwarantuje, że polskiego porządku prawnego została prawidłowo zaimplementowana dyrektywa 2009/28/WE. Istnieją zatem realne przesłanki do tego, iż Komisja Europejska może zawiesić płatności na rzecz osi priorytetowych związanych z OZE w ramach nowego POIS na lata 2014-2020 (ew. RPO 2014-2020) z powodu niespełnienia przez Polskę uwarunkowań *ex-ante*.

Związek Pracodawców Forum Energetyki Odnawialnej wnioskuję o zaprzestanie prac nad projektem ustawy o OZE w wersji 4.0 z 12/11/2013 i szybki powrót do prac na projektem ustawy OZE w wersji 2.0 z 04.10.2012. Poprzednia wersja projektu regulacji, w znacznym stopniu już wynegocjowana, miała znacznie większy potencjał do dalszych prac optymalizacyjnych, sprzyjała rozwojowi krajowego sektora OZE i zapewniała ewolucyjne i tańsze wprowadzenie energetyki odnawialnej na rynek energii.

Niektóre elementy nowego projektu ustawy o OZE mogą być po modyfikacji zaadaptowane do poprzedniej wersji projektu, który niezależnie wymaga pewnych uzupełnień. Poniżej przedstawione zostały uwagi szczegółowe do proponowanej regulacji oraz propozycje dodatkowych zapisów, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań funkcjonowania sektora mikroinstalacji. Część propozycji, np. rozliczenie prosumentów netto z dostawcą energii (*net metering*) z dopłatą za magazynowanie energii czy system premii (*Feed-in Premium*) powyżej ceny rynkowej dla małych i dużych źródeł, czy nawet stopniowego prowadzona dla dużych źródeł do aukcji technologicznych w systemie FiP, mogłaby być elementami przyszłych regulacji o ile stan rozwoju rynku będzie na to pozwalał i nie będzie ryzyka zablokowania lub wypaczenia podstaw jego rozwoju.

Propozycje przepisów, które zostały pominięte w projekcie ustawy o OZE a są niezbędne do transpozycji dyrektywy 28/2009/WE i efektywnego rozwoju mikroinstalacji OZE w duchu dyrektywy

1. Instrumenty podatkowe

Projekt ustawy niedostatecznie wykorzystuje instrumenty podatkowe do wsparcia rozwoju mikroinstalacji OZE, a więc tam, gdzie są one najskuteczniejsze i stosunkowo najmniej biurokratyczne. Dotyczy to np. zwolnienia z akcyzy na energię elektryczną, gdzie – w obecnym brzmieniu propozycji przepisów w projekcie regulacji - instrument zwolnień podatkowych dyskryminuje prosumentów.

Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku podatku VAT na urządzenia stosowane w prosumenckich mikroinstalacjach OZE. Nabywcami mikroinstalacji będą w dużej części osoby fizyczne nie przyłączające mikroinstalacji do sieci, nie będące podatnikami podatku VAT i w konsekwencji nie uprawnione do odliczenia (zwrotu) podatku wliczonego w cenę mikroinstalacji. Prosumenci objęci podatkiem VAT będą to z reguły osoby prowadzące działalność w bardzo ograniczonym zakresie, korzystające ze zwolnienia od podatku VAT wynikającego z nieprzekroczenia przez nich progu 150.000 zł obrotu rocznie. Korzystanie ze zwolnienia będzie wiązało się z nieproporcjonalnym (w stosunku do skali firm) obciążeniem prosumentów ciężarem ekonomicznym podatku VAT wliczonego w cenę nabywanych mikroinstalacji. Uważamy, że nie należy nakładać na osoby korzystające z mikroinstalacji ciężaru podatku VAT. Dlatego zasadnym byłoby obniżenie stawek podatku VAT związanego z nabyciem towarów oraz usług związanych z nabyciem mikroinstalacji. Pozwoli to na zmniejszenie kosztów energii ponoszonych przez gospodarstwa domowe oraz na zapewnienie większego bezpieczeństwa i niezależności energetycznej tych gospodarstw. Stosowne zmiany i proponowane przez ZPFEO brzmienie przepisów związanych z podatkami oraz wsparciem mikroinstalacji w projekcie regulacji przedstawiono w tabeli.

Zmiany w przepisach podatkowych dot. mikroinstalacji

Jest/brak	Propozycja zmiany
<p>Art. 179. W ustawie z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 108, poz. 626, z późn. zm. 16) w art. 30 wprowadza się następujące zmiany:</p> <p>1) ust. 1 otrzymuje brzmienie: <i>„1. Zwalnia się od akcyzy energię elektryczną wytwarzaną z odnawialnych źródeł energii oraz energię elektryczną wytworzoną z biogazu rolniczego, na podstawie dokumentu potwierdzającego umorzenie świadectwa pochodzenia, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia.....o odnawialnych źródłach energii (Dz. U.z....., poz.....).;”</i></p> <p>2) po ust. 2 dodaje się ust. 2a - 2c w brzmieniu: <i>„2a. Zwalnia się od akcyzy, na podstawie informacji potwierdzającej wykonanie obowiązku, o którym mowa w art. 94 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia.....o odnawialnych źródeł energii, energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii oraz energię elektryczną z biogazu rolniczego wytworzoną w instalacji odnawialnego źródła energii.</i> <i>16 Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 120, poz. 690, Nr 171, poz. 1016, Nr 205, poz. 1208, Nr 232, poz. 1378 i Nr 291, poz. 1707, z 2012 r. poz. 1342 i 1456 oraz z 2013 r. poz. 939.</i> <i>2b. Zwalnia się od akcyzy energię elektryczną wytworzoną przez wytwórców energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii oraz energii elektrycznej z biogazu rolniczego, wytwarzanej w:</i> <i>1) instalacjach spalania wielopaliwowego w części nie objętej dokumentem potwierdzającym umorzenie świadectwa pochodzenia, z wyłączeniem dedykowanych instalacji spalania wielopaliwowego,</i> <i>2) instalacjach odnawialnego źródła energii o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej powyżej 1 MW, wykorzystujących do wytworzenia energii elektrycznej hydroenergię</i> <i>- pod warunkiem posiadania gwarancji pochodzenia w rozumieniu przepisów ustawy z dnia.....o odnawialnych źródłach energii.</i> <i>2c. Zwolnienie, o którym mowa w ust. 2a i 2b, stosuje się w chwili wytworzenia energii elektrycznej, o której mowa w ust. 2a i 2b. Przepisów art. 24 ust. 1 i art. 91 ust. 1 nie stosuje się.”</i></p>	<p>Wprowadzenie w artykule ust. 30 ustawy o podatku akcyzowym zmiany w postaci dodatkowego ustępu 2d w brzmieniu:</p> <p><i>Zwalnia się od akcyzy energię elektryczną wytwarzaną w mikroinstalacji, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia.....o odnawialnych źródłach energii (Dz. U.z....., poz.....).;</i></p> <p><u>Uzasadnienie:</u> Treść art. 179 nie obejmuje zwolnienia z akcyzy dla produkcji energii w mikroźródłach. W brzmieniu proponowanym ustawa o podatku akcyzowym zwalnia z akcyzy tylko i wyłącznie energię elektryczną produkowaną w OZE na podstawie dokumentu potwierdzającego umorzenie świadectwa. Spowoduje to nie tylko opodatkowanie akcyzą energii sprzedawanej przez prosumenta do sieci, ale może spowodować, że także energia produkowana przez prosumentów na własne potrzeby stanie się przedmiotem niejednoznacznych interpretacji podatkowych urzędów skarbowych. Wydawane w ostatnich latach interpretacje podatkowe (także po wejściu w życie przepisów ustawy Prawa energetyczne, po nowelizacji z dnia 26 lipca 2013 roku) wskazują, że także prosumenty mogą zostać zobowiązani do prowadzenia ewidencji, o której mowa w art. 91 ustawy o podatku akcyzowym. Obciążenie właścicieli mikroinstalacji przedmiotowym obowiązkiem może być kolejnym czynnikiem zniechęcającym osoby dysponujące odpowiednim kapitałem do zakupu i wykorzystywania mikroinstalacji. Zwolnienie z akcyzy tylko części producentów energii z OZE (małe i „duże” instalacje OZE) powoduje nierówne traktowanie podmiotów (dyskryminację prosumentów), a dodatkowo wprowadza nieprzejrzystość i ryzyko podatkowe. Dlatego też postuluje się wprowadzenie jednoznacznych zmian w ustawie o podatku akcyzowym, które pozwolą na całkowite zwolnienie podmiotów korzystających z mikroinstalacji z akcyzy oraz zwolnią je z obowiązków ewidencyjnych i dokumentacyjnych związanych z opodatkowaniem energii elektrycznej tym podatkiem.</p>
<p>Brak zmian w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054).</p> <p><i>Uwaga: niewykorzystany instrument dopuszczony i zalecany przez dyrektywę 2009/28/WE, notyfikowany wielokrotnie przez Komisję Europejską i stosowany w krajach członkowskich UE.</i></p>	<p>Wprowadzenie w art. 1, w przypisie 2 dodatkowej treści: ... ustawę z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym oraz ustawę z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług.</p> <p>Wprowadzenie dodatkowego artykułu 180 (po art. 179 i po zmianie numerów kolejnych artykułów):</p>

	<p>Art. 180. W ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054) w art. 41 po ust. 2a dodaje się ust. 2b w brzmieniu:</p> <p>„2b. Dla mikroinstalacji (urządzeń odnawianych źródeł energii) w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy z dnia ..... o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z ..... r., poz. ....), - stawka podatku wynosi 0%.</p> <p>Uwaga: konieczne jest także wprowadzenie stosownych zmian w PKWiU.</p> <p><u>Uzasadnienie:</u></p> <p>Projekt ustawy o OZE w obecnej wersji nie sprzyja rozwojowi krajowego przemysłu urządzeń dla energetyki odnawialnej. Nieprzewidywalność rynku i mechanizm aukcji dają preferencje jedynie światowym dostawcom urządzeń.</p> <p>Proponowane rozwiązania wpłyną pozytywnie na rozwój przemysłu wytwarzającego przedmiotowe urządzenia (szczególnie mikro i małe przedsiębiorstwa), co będzie mieć istotny wpływ na wzrost zatrudnienia w ww. gałęziach przemysłu, a tym samym przyczyni się do (przynajmniej częściowej) rekompensaty uszczuplonych przychodów budżetowych. Dodatkowo, część utraconych wpływów budżetowych zostanie zrekompensowana dzięki podatkom CIT i większej sprzedaży opodatkowanych podatkiem VAT wysokojakościowych paliw z biomasy.</p>
--	--

2 System wsparcia mikroinstalacji

Proponowane w projekcie regulacji przepisy w zakresie mikroinstalacji i produkcji ciepła i chłodu z OZE powinny być skorelowane z normami budowlanymi dotyczącymi nowych i remontowanych budynków. Projektowana regulacja znacznie silniej promuje wytwarzanie energii elektrycznej z OZE niż produkcję ciepła z OZE. Ponadto proponowane wsparcie dla mikroinstalacji na rażąco niskim poziomie (odsprzedaż energii do sieci po cenie równej 80% średniej ceny energii w hurcie z poprzedzającego roku) w żadnym wypadku nie gwarantuje impulsu rozwoju i osiągnięcia efektu skali jeśli chodzi o mikroinstalacje. Dodatkowo uregulowania wymaga wsparcie inwestycyjne dla mikro- i małych instalacji oraz produkcji urządzeń. Obecnie instrumenty dotacyjne mające wspierać takie działania nie są nigdzie zagwarantowane, nie można zatem opierać na nich wdrożenia dyrektywy 28/2009/WE.

Zmiany w przepisach dotyczących systemu wsparcia mikroinstalacji proponowanego w projekcie ustawy.

Jest/brak	Propozycja zmiany
Sprzedaż nadwyżek energii po cenie 80% średniej ceny energii na rynku hurtowym z poprzedzającego roku	Rozliczanie energii pozyskanej z mikroinstalacji OZE na zasadzie <i>net-metering</i> (rozliczeń netto z zakładem energetycznym) z dodatkową premią za nadwyżkę wytworzonej energii w sytuacji, gdy właściciel mikroinstalacji/prosument instaluje magazyn energii (niekoniecznie elektrycznej). Wysokość premii może być uzależniona od wielkości magazynu i powinna być podana w Ustawie lub rozporządzeniu Ministra Gospodarki.

	<p><u>Uzasadnienie:</u> Projekt Ustawy OZE w obecnej wersji nie tworzy rzeczywistych zachęt dla rozwoju rynku mikroinstalacji oraz energetyki prosumenckiej/obywatelskiej. Proponowane w nim rozwiązanie nie premiuje innowacyjnych metod zarządzania energią, będących integralną częścią energetyki prosumenckiej. Zwłaszcza na początkowym etapie rozwoju rynku w tym zakresie konieczne jest konsekwentne i dostosowane do potrzeb uczestników rynku wsparcie, w tym uproszczenie systemu, tak aby mogło z niego skorzystać jak najwięcej użytkowników indywidualnych. Proponowane premiowanie instalacji magazynów energii potrzebne jest do momentu wprowadzenia taryf dynamicznych i strefowych dla energii elektrycznej i ma umożliwić rozwój systemów energetyki prosumenckiej w obecnych warunkach rynkowych. Proponowane rozwiązanie wpłynie pozytywnie na rozwój przemysłu wytwarzającego urządzenia (w tym MŚP) oraz sektor obsługi i instalacji OZE, powodując wzrost obrotów sektora oraz przyrost zatrudnienia. Rozwój rynku mikroinstalacji i energetyki prosumenckiej spowoduje także zwiększone zapotrzebowanie na rozwiązania o charakterze innowacyjnym, a więc zastymuluje rozwój krajowego sektora B+R w tej dziedzinie i zwiększy potencjał eksportowy polskich przedsiębiorstw.</p>
<p>Brak rozwiązanie kwestii dofinansowania mikro- i małych instalacji oraz produkcji ciepła z OZE, a także produkcji urządzeń. Brak rozwiązań w okresie przejściowym dla instalacji korzystających ze wsparcia funduszy ekologicznych.</p>	<p>Zagwarantowanie odsetek stałych funduszy ze środków NFOŚiGW i WFOŚiGW na dofinansowanie mikroinstalacji OZE (25%) oraz dodatkowych 10% na wsparcie produkcji urządzeń OZE. Objęcie systemem wsparcia dla instalacji OZE z przeznaczeniem na autokonsumpcję również małych instalacji OZE (40-200kWp) – wyłączenie ich z mechanizmu aukcji.</p> <p><u>Uzasadnienie:</u> W przypadku produkcji ciepła przez mikroinstalacje i małe instalacje, na własne potrzeby (które obecnie otrzymują wsparcie z NFOŚiGW) istnieje potrzeba zabezpieczenia dopływu tych środków do NFOŚiGW w momencie zmiany systemu. Należy pamiętać, że opłata zastępcza tworzyła istotną część strumienia kierowanego na działania ograniczające emisję CO₂. Źródłem finansowania może być opłata OZE. Średnioroczny koszt utrzymania stanu zakładanego z 2020 roku przez okres 15 lat dla inwestycji w mikroźródła objętych programem wsparcia inwestycyjnego w wysokości 30% jest niższy, niż koszt utrzymania systemu świadectw pochodzenia i aukcji. Ponadto nie wymaga on dofinansowania w dalszej perspektywie czasowej.</p>

3. Normy i standardy dot. promocji mikroinstalacji

Dyrektywa 2009/28/WE w art. 4 mówi o tym, że najpóźniej do dnia 31 grudnia 2014 r. państwa członkowskie wprowadzają w swoich przepisach wymóg wykorzystania w nowych budynkach i budynkach już istniejących poddawanych generalnemu remontowi minimalnego poziomu energii ze źródeł odnawialnych. Brzmienie przepisu proponowane jest w tabeli.

Zmiany w przepisach budowlanych - wykorzystanie standardów budowlanych w projekcie ustawy o OZE

Jest /brak	Propozycja zmiany
<p>Brak transpozycji art. 13 ust. 4 dyrektywy 2009/28/WE</p> <p><i>Przepis mówi o tym, że najpóźniej do dnia 31 grudnia 2014 r. państwa członkowskie wprowadzają w swoich przepisach i kodeksach prawa budowlanego lub w inny sposób mający równoważny skutek, w stosownych przypadkach, wymóg wykorzystania w nowych budynkach i budynkach już istniejących poddawanych generalnemu remontowi minimalnego poziomu energii ze źródeł odnawialnych. Państwa członkowskie umożliwiają osiągnięcie tego minimalnego poziomu...</i></p>	<p>Wprowadzenie do art. 171 dodatkowego ustępu nr 3 w brzmieniu:</p> <p>Minister właściwy do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej określi, w drodze rozporządzenia, o którym mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.), warunki techniczne wymagane do zapewnienia minimalnego udziału energii elektrycznej, ciepła lub chłodu, lub paliwa gazowego z instalacji odnawialnych źródeł energii w bilansie energii zużytej w budynku nowym lub wynikającej z charakterystyki energetycznej budynku zaprojektowanego, biorąc pod uwagę budowę przynajmniej jednej mikroinstalacji odnawialnego źródła energii o mocy równej mocy elektrycznej w umowie na dostawę energii w budynku istniejącym lub zapotrzebowaniu na moc wskazaną w projekcie budowlanym dla budynków nowych.</p> <p>Ponadto należy określić minimalny udziału energii z OZE w nowych budynkach i poddawanych remontom.</p> <p><u>Uzasadnienie</u></p> <p>Ustawa o OZE powinna spójnie i przejrzysto regulować rynek OZE zarówno obszarze energii elektrycznej jak i ciepła, kompleksowo wdrażać przepisy dyrektywy 2009/28/WE i harmonijnie dostosowywać system wsparcia do zobowiązań wynikających z dyrektywy.</p> <p>Art. 13 ust. 4 dyrektywy wyraźnie określa ostateczny termin transpozycji do prawa krajowego przepisu o określeniu minimalnego udziału energii z OZE we wskazanych budynkach – do 31 grudnia 2014 roku. Istnieje uzasadniona obawa, że ustawa o OZE wejdzie w życie już po tym terminie oraz że brak wskazanego przepisu w ustawie o OZE uniemożliwi notyfikację całej ustawy w Komisji Europejskiej. Jest to zatem wymóg formalny.</p> <p>Za koniecznością wprowadzenia tego przepisu przemawiają też względy praktyczne: dbałość o przyszły standard budynków i warunki bytu mieszkańców oraz ochrona przed wzrostem kosztów zaopatrzenia w energię i rosnące standardy efektywności energetycznej budynków, ale także troska o rzeczywisty rozwój mikroinstalacji OZE. Bez tego elementu trudno będzie zapewnić rozwój technologii oraz osiągnięcie zakładanego dyrektywą celu ogólnego – 15% w 2020 roku.</p> <p>Nawet najmniejsze obecnie budowane mikroinstalacje typu kolektory słoneczne zastosowane w budynkach mieszkalnych o standardowym zapotrzebowaniu na energię jedynie do podgrzewania c.w.u. zapewniają minimum 10% udziału energii z OZE w zużyciu energii w budynkach, co w prosty sposób może być potwierdzone przez audytora energetycznego.</p>

ZP FEO opowiada się za systemem certyfikacji instalatorów OZE, pod warunkiem, że procedura ta przeprowadzona będzie wraz z oceną zachowania standardów wysokiej jakości

świadczonych usług. W ramach procedury certyfikacji oczekuje się również odrębnego podejścia do doświadczonych instalatorów, w szczególności w okresie przejściowym, oraz do osób dopiero rozpoczynających pracę w zawodzie. W szczególności proponuje się, aby nabycie praw certyfikowanego instalatora możliwe było dla osób posiadających minimum 3-letnią udokumentowaną praktykę w zawodzie, potwierdzoną minimum 10 zrealizowanymi instalacjami danego rodzaju OZE (z możliwością ich weryfikacji przez jednostkę przeprowadzającą proces certyfikacji).

Zgodnie z postulatem członków ZP FEO, bazującym na doświadczeniach systemów certyfikacji w innych krajach (np. brytyjski MCS), jednostka przeprowadzająca proces certyfikacji powinna być upoważniona do kontroli (audytu) zrealizowanej instalacji OZE oraz pełnej weryfikacji jej stanu technicznego ze standardami będącymi podstawą do wydania certyfikatu.

2. Szczegółowe uwagi przepisów proponowanych w projekcie regulacji, które budzą najwięcej zastrzeżeń.

Komentarze do istniejących przepisów projektu ustawy o OZE z 12/11/2013 r.

Nr art.	Komentarz ZPFEO
Art. 2	<ul style="list-style-type: none"> • Pkt. 8, określa definicję „dedykowanej instalacji spalania wielopaliwowego”. Taka definicja wydaje się konstrukcją autorską i nie występuje w literaturze fachowej oraz prawie nie tylko w Polsce, ale i w innych krajach (pomijając nawet fakt, że „dedykowane wielopaliwowe” to oksymoron) • Pkt. 38 określa definicję układu hybrydowego, przy czym nie jest jasne, czym miałby się on różnić od instalacji spalania wielopaliwowego (pkt. 14) lub dedykowanej instalacji spalania wielopaliwowego (pkt. 8) <p>Artykuł ten wprowadza bałagan nazewniczy, który może prowadzić w następstwie do nadużyć oraz niekorzystnej interpretacji zapisów całej ustawy.</p>
Art. 5	<p>Niniejszy artykuł nakłada obowiązek zgłoszenia mikro instalacji OZE do Operatora Systemu Dystrybucyjnego (OSD) przez właściciela instalacji. Natomiast nie nakłada żadnych obowiązków na OSD, w szczególności jeśli chodzi o terminy rozpatrywania wniosków przyłączeniowych.</p>
Art. 9	<p>W punkcie 1-wszym czytamy:</p> <p><i>„Wytwórca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie małych instalacji jest zobowiązany:</i></p> <p><i>1) Posiadać dokument potwierdzający tytuł prawny do:</i></p> <p><i>a) obiektów budowlanych, w których będzie wykonywana działalność gospodarcza w zakresie małych instalacji,</i></p> <p><i>b) małej instalacji;</i></p> <p><i>2) posiadać dokument potwierdzający przyłączenie małej instalacji do sieci;</i></p> <p><i>(...)„</i></p> <p>W podpunkcie 2-gim punktu 1-wszego nie została sprecyzowana jednostka, która miała</p>

	<p>by wystawiać dokument potwierdzający przyłączenie mikroinstalacji OZE do sieci. Obecne prawo nie obliguje OSD do wystawiania tego typu zaświadczeń. Wymaganie to może dodatkowo wydłużyć okres oczekiwania na formalne rozpoczęcie dostarczania energii elektrycznej do sieci.</p>
Art. 41	<p>W punkcie 4-tym czytamy:</p> <p><i>„Obowiązek zakupu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii i energii elektrycznej z biogazu rolniczego, o której mowa w ust. 1 pkt 3 lit. a i pkt 4 lit. a, powstaje od pierwszego dnia wprowadzenia tej energii elektrycznej do sieci dystrybucyjnej i trwa maksymalnie przez okres kolejnych 15 lat, przy czym okres ten jest liczony od dnia wytworzenia po raz pierwszy energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii lub energii elektrycznej z biogazu rolniczego w instalacji odnawialnego źródła energii, dla której przysługuje świadectwo pochodzenia.”</i></p> <p>Natomiast w punkcie 5-tym czytamy:</p> <p><i>„Obowiązek zakupu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii i energii elektrycznej z biogazu rolniczego, o której mowa w ust. 1 pkt 3 lit. b i pkt 4 lit. b, powstaje od pierwszego dnia wprowadzenia tej energii elektrycznej do sieci dystrybucyjnej i trwa maksymalnie do dnia 31 grudnia 2015r., przy czym okres ten jest liczony od dnia wytworzenia po raz pierwszy energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii lub energii elektrycznej z biogazu rolniczego w zmodernizowanej instalacji odnawialnego źródła energii, dla której przysługuje świadectwo pochodzenia.”</i></p> <p>Oznacza więc to, iż instalacja która przed wejściem w życie Ustawy nabyła prawa do świadectw pochodzenia, swoje wsparcie utrzyma przez 15 lat, natomiast inwestor decydujący się zmodernizować instalację otrzyma wsparcie nie dłużej niż do 2015 roku. Spowoduje to, iż nie będzie w żadnym stopniu opłacalne modernizowanie starszych instalacji OZE.</p> <p>W punkcie 7-mym czytamy:</p> <p><i>„Cena zakupu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii i energii elektrycznej z biogazu rolniczego, o której mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, wynosi 80 % średniej ceny sprzedaży energii elektrycznej na rynku konkurencyjnym, ogłoszonej przez Prezesa URE na podstawie art. 23 ust. 2 pkt 18 lit. b ustawy - Prawo energetyczne.”</i></p> <p>Powyzsza cena została podana bez żadnego merytorycznego uzasadnienia. Nie pozwoli ona dla inwestora na rentowne prowadzenie mikro instalacji gdyż cena za 1 [kWh] jaką otrzyma będzie nawet dużo niższa niż koszt zakupu energii elektrycznej od spółki dystrybucyjnej w taryfie G.</p>
Art. 42	<p>Ust. 9 Sformułowanie pkt. 2 „spalania wielopaliwowego w wyniku której powstała instalacja odnawialnego źródła energii, która nie będzie wykorzystywana do wytwarzania energii elektrycznej w instalacji spalania wielopaliwowego, z wyłączeniem dedykowanych instalacji spalania wielopaliwowego” jest kompletnie nieprzejrzyste</p>
Art. 44	<p>Ust. 2 „Świadectwo pochodzenia dla energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii i</p>

	<p>energii elektrycznej z biogazu rolniczego wytworzonej w mikroinstalacji albo w instalacji odnawialnego źródła energii innej niż mikroinstalacja, przysługuje maksymalnie przez okres kolejnych 15 lat, licząc od dnia wytworzenia po raz pierwszy tej energii". Podkreślenie IEO – czy „maksymalnie” oznacza, że może przysługiwać przez krótszy okres?</p> <p>Ust. 3 Przyznanie zmodernizowanym instalacjom ŚP tylko do 31.12.2015 jest nieuzasadnione, właścicielom OZE nie opłaci się modernizacja tylko po to, żeby przez rok dostawać ŚP.</p> <p>Ust. 5 Zastrzeżenie nie wydawania ŚP w sytuacji kiedy sprzedaż energii następuje po cenie wyższej niż 105% „urzędowej” ceny zakupu – jest to zastrzeżenie nierynkowe i dyskryminujące niektóre podmioty</p> <p>Ust. 6 Ustęp jest napisany niestarannie – wynika z niego, że dla instalacji spalania wielopaliwowego ŚP będą wydawana w ilości stanowiącej średnią ilość energii elektrycznej wytworzonej w latach 2011-2013, a nie energii elektrycznej z OZE (potwierdzonej świadectwami pochodzenia przez prezesa URE). Na tej podstawie wytwórca mógłby żądać ŚP właściwie w dowolnej ilości.</p> <p>Ust. 7 Brak uzasadnienia dla wprowadzenia współczynnika korekcyjnego 0,5 dla spalania wielopaliwowego</p> <p>Ust. 8 Otwiera pole do praktycznie nieograniczonego wykorzystania spalania wielopaliwowego – nie zostaje spełniony postulat skrócenia okresu wsparcia dla tych instalacji po roku 2020 w zależności od uznaniowej decyzji Ministra, przy czym nie jest powiedziane, że wysokość współczynnika ma spaść (teoretycznie na podstawie tego zapisu można by go zwiększyć). Na dodatek Minister nie może, tak jak to jest napisane ustalać współczynnika w oparciu o KPD bo KPD jest tylko do 2020 roku.</p>
Art. 45	<p>W punkcie 6-tym czytamy:</p> <p><i>„Licznik zdalnego odczytu operator systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego albo operator systemu przesyłowego elektroenergetycznego instaluje na koszt własny.”</i></p> <p>W kontekście całego artykułu wywnioskować można, iż OSD instaluje na własny koszt liczniki energii elektrycznej dla wszystkich instalacji prócz mikro-. Ustawa nie nakłada więc żadnych obowiązków na OSD wobec posiadacza mikroinstalacji.</p>
Art. 47	<p>Ust. 1 Ogólnie zawiera pewną sprzeczność, ponieważ mówi o obowiązku sprzedaży na giełdzie towarowej świadectw pochodzenia, odnosząc to do podmiotów wymienionych w artykule 52 ust. 2, gdzie wymienione są podmioty, które świadectwa pochodzenia kupują (są zobowiązane do ich posiadania i umorzenia). Rozwiązanie to w praktyce w sytuacji niskich cen zmuszałoby wytwórcę energii z OZE do sprzedaży ŚP po niskiej cenie. Obligo giełdowe ma zacząć działać dopiero od 2018 roku, co powoduje, że będzie ono nieskuteczne w rozwiązaniu krótkoterminowych problemów związanych z rynkiem ŚP.</p> <p>Ust. 3 Ponownie dotyczy sprzedawców (wytwórców energii z OZE). Możliwość uznaniowego zwolnienia przez Prezesa URE z obliwa giełdowego w zasadzie uniemożliwia jego skuteczność.</p>
Art. 65	<p>Zobowiązanie ilościowe ma być określane przez MG tylko na rok (do 31.10 danego roku określone będzie zobowiązanie na rok kolejny). Nie jest jasne co w tej sytuacji z prawami nabytymi przez obecnych wytwórców (na 10 lat).</p>
Art. 73	<p>Uwaga ogólna: MG ma określać maksymalną ilość i wartość energii z OZE zakupionej na aukcji w kolejnym roku, a nie tylko wolumen. Są tu dwie zmienne - co stanie się jeżeli nie</p>

	<p>uda się określonej ilości kupić za określoną cenę? Jak określić tę wartość (jaka ma być jej definicja), jeżeli nie będzie koszyków technologicznych?</p> <p>Ust. 1 Wynika z niego, że dla istniejących instalacji nie będzie możliwości przejścia w aukcje w dowolnym momencie – MG określi (pkt. 1) maksymalny wolumen i wartość także w tym obszarze.</p> <p>Ust. 2 „Ustalając maksymalną ilość i wartość energii elektrycznej, o której mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, minister właściwy do spraw gospodarki bierze pod uwagę dotychczasowy udział energii i paliw wytworzonych w instalacjach odnawialnego źródła energii, zużywanych w energetyce oraz w transporcie oraz zobowiązania wynikające z umów międzynarodowych.” Co to znaczy „w energetyce”? Zapis powinien jasno odnosić się do udziału w energii finalnej, zgodnie z dyrektywą 28/2009/WE.</p>
Art. 74	<p>Ust. 5 Określa co będzie jeżeli ilość lub wartość energii nie zostanie wyczerpana. Co stanie się, gdyby się okazało, że wartość zostanie wyczerpana a ilość nie?</p> <p>Ust. 6 mówi o minimum 25% ilości energii elektrycznej z instalacji poniżej 1 MW, podczas gdy ust. 7 mówi już o ilości i wartości, która ma być ogłaszana przez MG – w przypadku mniejszych/droższych technologii będzie to miało kluczowe znaczenie.</p>
Art. 75	Wymagania odnośnie podmiotu przystępującego do aukcji są wygórowane i dublują się (warunki zabudowy i pozwolenie na budowę)
Art. 76	<p>Ust. 1 Cena referencyjna ogłaszana jest tylko na 30 dni przed przeprowadzeniem pierwszej w danym roku aukcji, co zwiększa niepewność dla podmiotów działających na rynku.</p> <p>Ust. 2 Dla istniejących instalacji cena referencyjna będzie sumą średniej ceny energii elektrycznej i średniej ważonej ceny prawa majątkowego z lat 2011-2013 z rynku giełdowego (a więc obejmującego tylko max. 20% transakcji za ten okres). Dla instalacji działających w oparciu o umowy długoterminowe na sprzedaż ŚP może to oznaczać spadek przychodów nawet o 20%.</p>
Art. 85	Ust. 4 pkt 8 w sprawie dużej kogeneracji (powyżej 50 MW) jest sprzeczny z art. 75 pkt. 4 (do 50 MW). Podobnie w art. 72, ust.2 pkt. 2 napisano, że instalacje hydroenergetyczne powyżej 1 MW nie mogą przystąpić do aukcji, a pomimo to są wymienione na liście tych, którym oblicza się ceny referencyjne – nie jest jasny sens takiego działania
Art. 86	<p>Uwaga ogólna – opisana procedura jest przetargiem, a nie aukcją (brak możliwości korekty oferty po jej złożeniu, brak informacji o ofertach konkurencyjnych).</p> <p>Ust. 2 pkt. 3 – istnieje możliwość, że dopiero na 30 dni przed otwarciem aukcji podmiot produkujący poniżej 3500 MWh/MW/rok dowiadyuje się o możliwych ograniczeniach u swojego operatora. Ograniczenia te są niezrozumiałe, w sytuacji kiedy z definicji podmiot przystępujący do aukcji ma ważną umowę przyłączeniową, a więc operator zaakceptował techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia do sieci i inwestycje związane z przyłączeniem znajdują się w jego planach inwestycyjnych.</p> <p>Powyższy zapis ewidentnie dyskryminuje OZE które wykazują niższy współczynnik wykorzystania mocy, jak chociażby fotowoltaika (w warunkach Polski wskaźnik ten to około 950 – 1000 MWh/MW/rok).</p>
Art. 87	<p>W punkcie 2-gim, podpunkcie 4-tym czytamy:</p> <p><i>„4) ilość energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii lub energii elektrycznej z biogazu rolniczego wyrażoną w MWh jaką planuje wytworzyć w instalacji odnawialnego źródła energii uczestnik aukcji w kolejnych następujących po sobie latach</i></p>

	<p><i>kalendaryzowych, w tym ilość planowanego wytworzenia energii elektrycznej wyrażoną w MWh w instalacji odnawialnego źródła energii o sprawności wytworzenia energii elektrycznej poniżej 3500 MWh/MW/rok;”</i></p> <p>Nie zostało sprecyzowane, na ile lat kalendarzowych mają być sporządzane prognozy ilości wyprodukowanej energii elektrycznej.</p>
Art. 89	<p>Aukcję przeprowadza się aż do wyczerpania ilości i wartości energii elektrycznej z OZE – tzn. może się okazać, że o ile oferty będą drogie, to zakontraktowane zostanie mniej energii? W jaki sposób określana będzie wartość aukcjonowanego wolumenu? Ten sposób postępowania prowadzić może do zaniżenia ilości kontraktowanej energii w stosunku do potrzeb wynikających z KPD.</p>
Art. 125	<p>W punkcie 2-gim czytamy:</p> <p><i>„Krajowy plan działania określa w szczególności:</i></p> <p><i>1) krajowy cel w zakresie udziału energii i paliw, pozyskiwanych z odnawialnych źródeł energii, wytworzonych w instalacjach odnawialnego źródła energii, zużywanych w energetyce oraz w transporcie;</i></p> <p><i>2) cele pośrednie, obejmujące dwuletnie okresy, określające model i sposób dojścia do krajowego celu wskazanego w pkt 1;</i></p> <p><i>3) wpływ środków polityki efektywności energetycznej na końcowe zużycie energii brutto oraz działania jakie należy podjąć do osiągnięcia krajowego celu wskazanego w pkt 1 (...)”</i></p> <p>Stosownym jest rozszerzenie zakresu niniejszego podpunktu „wpływ środków efektywności energetycznej” o podwyższenie standardów budowlanych oraz energetycznych.</p>
Art. 131	<p>W punkcie 3-cim podpunkt 1B czytamy:</p> <p><i>„Certyfikat może być wydany instalatorowi, który spełnia warunki</i></p> <p><i>1) Posiada:</i></p> <p><i>(...)</i></p> <p><i>e) zaświadczenie o ukończeniu szkolenia u producenta danego rodzaju odnawialnego źródła energii, które w części teoretycznej i praktycznej zawierało zagadnienia w zakresie projektowania, instalowania, konserwacji, modernizacji lub utrzymania w należytym stanie technicznym odnawialnego źródła energii; ”</i></p> <p>Należy doprecyzować, co oznacza producent danego rodzaju odnawialnego źródła energii. O ile na przykład przy kotłach na biomasę zapis ten nie stanowi problemu, ponieważ nabywca otrzymuje kompletny zestaw firmowany daną marką. Natomiast np. w przypadków systemów fotowoltaicznych nie jest to oczywiste, ponieważ na elektrownię PV składają się prócz paneli także i inwerter, akcesoria montażowe,</p>

	akcesoria elektryczne, przy czym każde może być innej firmy przy zachowaniu kompatybilności i możliwości współpracy ze sobą.
Art. 170	<p>W artykule 170-tym czytamy:</p> <p><i>„W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r., poz. 361, z późn. zm. 11) w art. 14 w ust. 2 pkt 14 otrzymuje brzmienie:</i></p> <p><i>„14) przychody uzyskane z tytułu:</i></p> <p><i>1) odpłatnego zbycia świadectw pochodzenia lub świadectw pochodzenia biogazu rolniczego otrzymanych przez podmioty zajmujące się wytwarzaniem energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii lub wytwarzaniem energii elektrycznej z biogazu rolniczego, lub wytwarzaniem biogazu rolniczego wydawanych na wniosek, o którym mowa odpowiednio w art. 44 ust. 1 lub art. 48 ust. 1 ustawy wymienionej w pkt 1;</i></p> <p><i>2) sprzedaży energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii lub energii elektrycznej z biogazu rolniczego wytworzonej w instalacjach odnawialnego źródła energii na podstawie rozstrzygnięcia aukcji, o której mowa w art. 74 ust. 3 ustawy z dnia .....o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z ..... r., poz. ...).”.</i>”</p> <p>Zapis ten oznacza, jakoby mikro instalacje nie były objęte podatkiem od uzyskanego dochodu z tytułu sprzedaży energii elektrycznej.</p>
Art. 172	<p>W punkcie 4-tym czytamy:</p> <p><i>„a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:</i></p> <p><i>„1. Przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją paliw gazowych lub energii jest obowiązane do zawarcia umowy o przyłączenie do sieci z podmiotami ubiegającymi się o przyłączenie do sieci, na zasadzie równoprawnego traktowania i przyłączenia, w pierwszej kolejności, instalacji odnawialnego źródła energii, jeśli istnieją techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia do sieci i dostarczania tych paliw lub energii, a żądający zawarcia umowy spełnia warunki przyłączenia do sieci i odbioru. Jeśli przedsiębiorstwo energetyczne odmówi zawarcia umowy o przyłączenie do sieci lub przyłączenia w pierwszej kolejności instalacji odnawialnego źródła energii jest obowiązane niezwłocznie pisemnie powiadomić o odmowie Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki i zainteresowany podmiot, podając przyczyny odmowy.”.</i>”</p> <p>Proponowane zmiany w Prawie Energetycznym nie określają jasno, w jaki sposób Operator Systemu Dystrybucyjnego będzie określał warunki przyłączeniowe dla mikroinstalacji (formalnie nie będą one wydawane). Taki zapis może więc być znacznym utrudnieniem w procesie ubiegania się właściciela mikroźródła o przyłączenie.</p>

Oprac.

Związek Pracodawców Forum Energetyki Odnawialnej
Warszawa 11 grudnia 2013 roku.